

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po postu za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 10. grudna 1864.

List 35.

CVETLIČNIK.

Marija.

Devica rajsko-mila,
Prelepi vertič Ti.
V katerem brez števila
Prezlahatnih rož stoji.

Ta vertič ljubeznjivo
Je Bog zagrabil bil,
In blagre milostljivo
Mu vsikdar je delil.

Vertnarji so mu bili
Nebeški angeli,
So zvesto ga gojili,
Mu cvet namakali.

V njem zlahatnih rožic brala
Ni roka grešnika,
Ker lepo varovala
Ga moč je iz neba.

Izvolil k svoji časti
Je Božji Sin si vert,
Zato ostal pošasti
Peklenski je zapert.

G. S.

Vezilni šopek,

spleten v čast sv. Franciška Ksaverijana.

(Časti se ta slavni indijanski apostelj kot patron v farni cerkvi v Gornjem gradu na Stajarskem; na Kranjskem pa v podružnicah: železniške; št. ruperške; kočevsko-mestne; ribenške; cirkušne; planinske; draške fare; kakor tudi v kapelah prečesne, podzemeljske, kočevsko-roške in nemško-loške fare.)

V cerkev smo Tvojo se dansi mi zbrali,
Sveti Francišek, oj slavni svetnik!
Da bi Ti serčno hvaležnost skazali,
Ker si v nebesih naš zvest' pomočnik.

Zdavnej že spredniki naši častili
Tebe v ti cerkvi so vneto, zvesto;
V mnogih težavah tolažbo dobili,
Marskaki čudež poterdi nam to. —

Po njih izgledu se tud mi zberemo
Večkrat v letu pred Tvoj svet' altar,
Sprejmi čćenje, ki Ti ga dajemo,
Prošenj tud naših ne zverzi nikar! —

Mnogi so v stiskah, boleznih zdihvali,
Dušo njih krila pregehe je noč;
Ko so pa k Tebi, svetnik! pribežali,
Sprosil pri Bogu si Ti jim pomoč. —

Kmetič rad milo se v Tebe ozira,
Ako mu ljuba živinca zbolí,
Upanje prošnje njegove podpira,
Kadar pred Tvojim altarjem kleči.

Kadar kolj bomo Te tukaj častili,
Sveti Francišek, glej doli na nas;
Kadar pa v sili Te kaj poprosili,
Slušaj, oj slušaj ponižni naš glas! —

Sej že na zemlji Ti dano je bilo,
Stiskane s čudeži rešit' nadlog: —
V raju zdaj prosí, oj prosí premilo,
Slednjega zlega da reši nas Bog! —

Rodoljub Podratitovski

Novo leto.

Zložil rajni bogoslovec *Matevž Lotric.*

Spet se leto je vtopilo,
V večnosti strašno morje;
Več ne bo se nam vernilo,
Pota več nazaj ne vé.
Z njim minule ure so sladké,
Mnogim tekle grenke so solze,
Dela še ostanejo,
Šle so k Bogu pred sodbo.

Leto prešlo glasno pravi,
Da na zemlji mine vse,
Da v nebeški le visavi
Stanovitnost večna je.
V raju ranjki naši se žive,
Smerti, žalosti se ne bojé!
Gor smo tudi mi doma,
V hiši večnega Boga.

Spet smo leto nastopili,
Hodit' hočemo v nebo,
Tam nas čaka Jezus mili,
Nas sprejel v naročje bo.
On podpiral naše bo moči,
Tam obrisal solzne nam oči;
Upno pojdimo naprej,
Da odpre se svet' nam raj.

Nam življenja dan še sije,
Hvalo pojmo vsi Bogu!
Pred ko solnce se nam skrije,
Išimo za raj sadú.
Kaj pomaga svetna nam sladkost,
Če sledi ji večna tam bridkost?
Le kdor prav bojuje se,
Temu se nebo odpre.

Rožice, ki je vsaka cekina vredna.

Pisma ranjcega prečastitega P. Felicijana Ranta *).

I.

Moj preljubi France!

De imaš Ti do jaslic tako veliko veselje, ne le Tebe, ampak tudi mene močno veseli; pa še bolj mene veseli to božje Dete JEZUS, katero v jaslicah zraven Marije, sv. Jožefa ino nedolžnih pastirčkov na slamici leži, nad njim

*) Iz prijateljske roke smo dobili nekaj prav lepih pisem tega verlega franciškana, provincijala itd., kateri je zavolj živih in krepkih pridig, ljudoljubnega obnašanja in pobožnega življenja še zmiraj v prav blagem spominu v Ljubljani. Prepričani smo, da bomo z njimi mnogim vstregli, zlasti ker so tako mično in in podučljivo pisane in ravno času primerne. Tudi je za tisti čas kaj dobra slovenščina v njih. Če ima kdo morebiti še kaj enacega, naj bi nam blagovolil izročiti za razglašenje, da dobre drobtine ne poginejo. Vred

pa nebeski angelci pojejo: „Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis. To se pravi: „Čast Bogú na visókem, ino mir ljudém na zemlji, kteri so dobre volje.“

Le prav dobro premisli ino si k sercu vzemi, de JEZUS v jaslih je Bog ino človek, — tedaj on vse vidi ino vse vé pretečeno, pričujoče ino prihodnje, on celo vé tudi naše skrite misli, zato ker je vsegavedoč. Pomisli tedaj, moj France! de Bog Te vidi domá; — v cerkvi; — na bregu; — tudi na potu, kadar greš v cerkev, ali pa iz cerkve; — na breg; — ali pa z brega; — domú ali pa z doma; — on Te tudi vidi, kadar si na polju; — v logu; — celo v temni noči Te vidi; — kar Ti delaš ali počneš, vse on vé. Kako tedaj on hoče, de se Ti je v cerkvi obnašati? — Ker te on tam vidi: kaj boš tedaj tam storil? — kaj doma? — kaj na bregu? — kaj na polju? — kaj v logu? — kaj po dnevi? — kaj po noči? —

Pomisli, moj France! de ta Tvoj JEZUS, kteri v jaslih leži, je tudi za naše grehe med dvema razbojnikoma umerl na križu.

Poglej tedaj, moj priserčni France, kako gerd je vender greh v Božjih očeh! Kako gerd se mora tedaj tudi Tebi greh viditi, kako močno ga moraš studiti, kako skerbno se ga varovati, ker JEZUS je za naše grehe na križu umerl. Kadar tedaj Ti vidiš Jezusovo bitko martra — v cerkvi, domá, ali zaunje sv. križa zraven ceste ali pota, kaj Ti je takrat precej misliti? — kaj moraš JEZUSU precej takrat obljubiti, ker je on umerl zavoljo naših grehov? — Kaj — ne, France, ko bi Ti svoje matere ne bogal, to bi bil greh; — kako bi bilo mogoče tedaj svoje matere ne bogati? Ko bi jih ne bogal, bi Ti spet kaj tacega storil, za kar je JEZUS terpel na križu? Ko bi se Ti s svojimi sestrami prepiral, ali bi bil greh? — Se vé. Kako bi se tedaj mogel z njimi kregati? — Ko bi se pa le vender z njimi pričkal, bi Ti spet kaj tacega storil, za kar je Jezus terpel na križu.

Se enkrat Te tedaj opominjam, poglej dobro v svoje jaslice in pomisli, de Jezus, Bog in človek, je v njih položen lezal; poklekni, moli ga, počasti ga, kakor sta ga Marija ino sv. Jozef, kakor so ga ss. trije Kralji ino nedolžni pastirski častili, hvalili ino molili. Teh dvéh resnic naše svete vere tedaj nikoli ne pozabi: 1. de JEZUS Te povsod vidi; ino 2. de greh je tako gerd, tako strašen, de je JEZUSA, Sina Božjega na križ razpél ino na križu umoril. Tako se boš lahko vselej greha varoval, boš veliko lažje po Božjih zapovedih živel. Če se boš pa zvesto greha varoval ino zvesto po Božjih zapovedih živel, boš enkrat v nebesih z angelci na vse večne čase „Gloria in excelsis Deo“ prepeval.

Vošim Vam vsim skupaj zdrave vesele božične praznike, ino močno želim, de bi JEZUS na duhovno vižo rojen bil v naših srcih po ljubezni in milosti. Molite zame, jest pa za Vas. Vaš resnični duhovni prijatelj

V Ljubljani k Svetemu večeru 1833.

P. Felicijan l. r.

II.

S. Saverja dan 1838.

Ljubi prijatelj!

Marijo, Kraljico nebes in zemlje, Ti za vezilo pošljem. Vsak dan jo kliči na pomoč, zlasti v skušnjavah, de Boga z grehom ne razzališ. Marijo imej v sercu ino v ustih. — De Ti bo pa Marija pomagala, njene čednosti posnemaj. Marija je vedno svet sovražila, tudi Ti ga ne ljubi, ker svet je goljuf in zapeljivec. Marija je bila vedno z Bogom sklenjena, tudi Ti se varuj, de z grehom Boga ne zgubiš. Če ga pa po nesreči z grehom zgubiš, skerbno ga iši, dokler ga moreš najti; tudi Marija ga je tri dni skerbno iskala, in — v tempelju ga je našla.

Sveta Božja porodnica, blagoslovljena med ženami! prosi za nas, de po zakramentu sv. pokore očišeni, in z zakramentom sv. Altarja posvečeni, enkrat v srečno večnost pridemo! Vaši molitvi priporočeni
Felicijan.

Cerkva in narodi.

Beseda v mariborški čitavnici 20. novemb. 1864.
Govoril Fr. Kosar.

(Dalje.)

II. Narodi po vstopu v katoliško cerkev.

Dušna tema je pokrivala vesoljni svet, ko se je katoliška cerkva kakor zvezda nebeska prikazala na zemlji, in vsem, kteri so jo sprejeli, je dala oblasti, *otrokom Božjim* postati: *) — vtemelila je Božje kraljestvo na zemlji. Pervi glas Joana Kerstnika predhodnika Zveličarjevega je: „Appropinquavit regnum Dei“ (Mat. 3, 2.), kraljestvo Božje se je približalo.

1. Katoliška cerkva je bila prva učiteljica, ki je z Božjo veljavnostjo nedvomljive resnice povedala narodom, da je človek stvar Božja in vse človestvo le ena edina velika družina Božja na zemlji, po grehu sicer od Boga odpadena, po odrešenji Kristusovem pa zopet z Bogom spravljena, da smo tedaj vsi ljudje na zemlji *otroci enega Očeta*, tedaj med seboj bratje in sestre. S tem naukom je proglasila veličastni in blaživni princip, na ktereza je ustanovljena, ime mu je *bratovska ljubezen*. Tako namreč se glasi oporoka Kristusova: „Mandatum aorum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos... In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.“ (Joan. 13, 34—35.) S tem principom je zmogovavno preklicala neusmiljeno *susenzstvo*, katero povsod beži pred katoliško cerkvo, kjer koli se ona vseli, kakor beži črna noč pred belim dnevom. Se posebne duhovne rede je cerkva vpeljala, kterih edini namen je, odkupovati sužnje, in jim dati svobodo, s svobodo pa tudi omiko in zveličavno vero. Ravno 25. oktobra je umerl v Masiji na Francoskem tak velikan katoliške ljubezni, po imenu *Olivieri*, kteri je veliko let svojega življenja s tem doprinesel, da je po Evropi milošnjo zbiral, z njo zamurske otroke odkupoval in jih prevaževal v Evropo, da bi tukaj prejeli omiko in milost sv. kersta. Se več: ta bratovska ljubezen v katoliškem zmislu ima posebni značaj, da je *usmiljena*, da je, kakor jo latince prelepo imenuje, *charitas*. Bliza se namreč naj raji naj bolj ubogim in revnim, naj bolj gujusnim in zapušnim in sprejemam tiste, ktere je neusmiljeno paganstvo, kakor smo slišali, zametavalo. Se zdaj paganski Kitajec neljubnega otroka zaverže, katoliška charitas prijadra iz Evrope in ga pobere in po materno zanj skerbi. Pri nobenem narodu na svetu ne najdeš tako velikanskih naprav v prid revnega človeštva, kakor pri katoliških narodih.

2. Katoliška cerkva po svojem apostolskem potovanji ni prišla le kar do narodov, kteri se v divjosti živé brez družbinskih in deržavljanskih zavéz, ampak ona je pogumno in svobodno stopila tudi čez prag takih deržáv, ki so bile na vse strani že pravno osnovane, pogosto presilno mogočne in njej na smert sovražne. Za dovoljenje vhoda ni nikjer prosila, ker si je svesta bila svojega božjega poslanstva in od ondi izvirajoče pravice, da je ona vesoljnega svetá duhovna kraljica. Za *obliko* deržavne vlade ni nikjer popraševala, zamore se namreč kakor zgodovina prica, dobro porazumiti z vsako; v čisto deržavljanske reči se ni vtikala, ker njeno kraljestvo ni s tega svetá, razun ako je bila od deržáv samih — kakor tolikokrat — zavolj svoje više modrosti za razsodbo in pomoč poprašana. Preganja na se ni umaknila, na sodbo poklicana se je brez strahu

*) Joan. 1, 12.

prikazala, terpinčena je pohlevno terpela, vsmertovana se je v novem življenju vzdignila, in premagana je kraljevala. Tirjala pa družega ni, kakor *pokoršino duš* in *ljubezen serc*, in kjerkoli je to dosegla, ondi je postavila svoj duhovski prestol in se nanj vsedla ne toliko kakor kraljica, marveč kakor *kraljeva mati*: vladarja je imenovala svojega ljubljenega *sina*, vladane pa svoje predrage *otroke*, na obe strani pa je delila svoj materni blagoslov. Podložnim je zaterjevala *pokoršino* ne zavolj strahu, ampak zavolj vesti (Rom. 13, 9.), in s tem podpirala vladarje; vladarje pa je opominjevala k *pravičnosti*, kazaje jim prihodnjo sodbo, pri kateri bodo odgovor dajali za duše svojih podložnih (Hebr. 13, 17.), in s tem je zljajševala jarem pokoršine podložnim. Tako je kraljevala cerkva, kjer koli je bila sprejeta, z oljko miru in sprave, kakor varhinja pravic narodov in naj močnejša podpornica prestolov.

3. Spremimo na dalje cerkvo v svetišče duhovskega življenja narodov in prevdarimo *vpljiv cerkveni na njih omiko in izobraženje*. Ker je cerkva iz nebes domá in je njeno kraljestvo duhovsko, takó da jo Kristus v svojih prilikah vselej *nebesko kraljestvo* imenuje, že iz tega zaména sledi, da je ona z omiko narodov v naj tesnejši zavezi in da nje vpljiv v tej reči ne more drug biti, kakor blaživen. To dopričuje tudi zgodovina in kaže zares do evidencije, kolika krivica se cerkvi godi, ako se ji oporeka, da je zaderževavka ali celo sovražnica omike. Pogledjmo omiko po njenih treh poglavitnih stopnjah.

Eua omika je *materijalna*, ki zadeva poljedelstvo, obertnijo in vse, kar nam lajša in slajša vsakdnevno življenje. Dajte odgovor vi narodi vsi od solnčnega izhoda do zahoda, ki ste bili kedaj ali ste še katoliški! Kdo vas je prvi učil polje obdelovati, si pripravljati zdravo hrano, obleko in stanovanje, ali ne katoliški misijonarji? Oglasite se zlasti vi zdaj toliko nesrečni narodi ameriški! kdo je postavil podstavo vaše sedanje materijalne omike in prihodnje sreče, ali ne katoliška cerkva?

Druga omika je *intelektualna*, nje zibelka je *šola*, in kar narod zadeva, *šola narodna*. Zdaj si sicer prizadeva neka preliberalna stranka utajiti cerkvi pravico do narodnih šol; meni pa se to ravno toliko zdi, kakor ko bi začeli pravoslavci terdit, da *mati nima več pravice do svoje hčere*: narodna šola je namreč hčerka katoliške cerkve. Kakor zvesta hčerka spremlja svojo mater po vseh njenih potih in kjerkoli se vseli katoliški misijonar, si napravi tudi šolo, pa v tem ko je bila pri paganih omika le last nekterih v narodu, hoče katoliška cerkva, da omika postane občno blago celega naroda. Opomnimo le edino naših preslavnih slovenskih misijonarjev. Naš prečastiti rojak, škof Baraga, se je prvi trudil veliko lét, da je za indijansko narečje svojih misijonov osnoval in natisniti dal slovnico in rečnik in še več ljudskih knjig,*) in je s tem delom zapušeni Indijanom vrata odperl v svetišče omike. In komaj so naši misijonarji dospeli v centralno Afriko, so začeli zdajci gradivo zbirati za enake knjige še nikdar tiskanega narečja barskih zamurcev. Kdo zamore brez ginjenega serca brati perve pesmi, od misijonarjev v barskem jeziku zložene in v zlati knjigi „Abuna Soliman“ natisnjene in poslovenjene? Tudi menim, ako se ozrem na slovanske narode v Avstrii bivajoče, da smem brez osabnosti reči, da njih narodni omiki in narodnim šolam katoliška cerkva in njeno duhovstvo nikakor ni bilo v škodo in kvar. Na kateri stopnji bi še stala njih omika brez pomoči katoliškega duhovstva?

Tretja in naj viši omika pa je *moralna*, ona naj bolj zlahtni serce in povzdiguje dušo, ker veže človeka v ljubezni z Bogom. Moralna omika pa edino izvira izpod skale, na katero je Kristus postavil svojo cerkvo. *Moralnosti* ni poznalo *paganstvo*, ker ni imelo pravih zapopadkov od svo-

bodue volje (de libero voluntatis arbitrio), tudi ne od čistih namenov, ki so potrebni, da se smé djanje imenovati moralno; k večemu se je povzdignilo k zvanju *spodobnosti* in *pravnosti* djanja*). Podkopavale so jo tudi kersanske krivoverske ločine, ker učé popolno uničenje svobode po izvirnem grehu**). Edina katoliška cerkva jo terdi, zagovarja in učí,***) ter tirja povsod in vselej *popolno svobodo vesti in vere* za svoje otroke. tedaj ne tiste *razumu zoperne svobode*, da bi vsak storiti smel, kar hoče, †) ampak ono *sveto svobodo*, da vsak brez orire storiti smé, kar mu Bog zapoveduje, da naj stori ††). Tako kraljuje sv. cerkva kakor svobodna mati nad svobodnimi otroci in v tej svobodi jih vodi k naj viši moralni omiki, k popolnosti in svetosti življenja. Čudežno zares, da pri vsem tem se vender ravno katoliški cerkvi naj pogoje to oponaša, da je sovražnica svobode. Ali nas pa ravno sedanja doba ne prepričuje od nasprotja? Pri nobenem narodu se sedaj *svoboda vesti in vere* tako silovito in kervoločno ne zadržuje, kakor pri Poljskem. In kdo je, ki se med vsemi vladarji z naj večo pogumnostjo in serčnostjo za versko svobodo tega nesrečnega ljudstva poganja, ali ne vidni vladar katoliške cerkve? Kteri vladar bi si upal takó odkrite in takó resne in takó ostre besede z ruskim nasilnikom govoriti, kakor jih je govoril rimski papež, da je vsa Evropa nad takó svobodno govornico ostermela? In ako homo se dneva doživeli, da se bo temu nesrečnemu ljudstvu zopet svoboda vesti in vere nazaj dala, se bodo tudi prepričali, da mu je ni nihče drugi privojskoval, kakor sv. Oče v Rimu.

4. Ko smo premislili blaživni vpljiv cerkve na posamesne narode in deržave, še ostane, da presodimo in priznamo visoko požlahtnjenje, ki so ga razmere med raznimi narodi in deržavami po katoliški cerkvi prejele. Kar zadeva to razmero, se da dvojno misliti: ali da si razni narodi nasproti stojé, kakor *udje raznih deržav*, — ali da so v *eni deržavi* v viši deržavni enoti zvezani. Kar zadeva prvo razmero, je zginilo pred katoliško omiko merzlo in zaničljivo ime *barbaror*. Katoličan ne pozna barbarov, vsi narodi so mu ena družina Božja, tedaj med seboj bratje, in divjaka imenuje le svojega nesrečnega pa naj večega usmiljenja vrednega brata, kateri ima enake *osebne pravice* kakor on, kterege mora spoštovati in priznati kakor *svobodno osebo*, ne pa kot reč, kar je hotel in učil Platon. Katoliška omika je mati in učiteljica in varhinja *mednarodnega prava*. In zares kolik razloček se pokaže, ako zgolj politiška sebičnost ali pa katoliška cerkva v zavezo z divjimi narodi stopi! Ako beremo od zaveze kupčijsko sebične Anglije in njenih kolonij v Ameriki, Afriki in Avstralii, se ponavlja vedno le en glas: da Anglija *njih potrebuje*, da jih tedaj ne more iz rok spustiti in jim serka le mozeg njih materijalnih blagodarov iz njih žil. Ako pošlje pa katoliška cerkva svojih misijonarjev do njih, pošlje z njimi ne kar duhovskih, ampak tudi materijalnih dobrot, noče in ne pričakuje od njih nobenega dobička, iše le edino *njih lastnega časnega in večnega blagra*. Kakšen dobiček imamo namreč mi od misijonov v Ameriki, Afriki itd.? Ali ne edino tega, da jim leto na leto hiljade in hiljade milošnje pošiljamo?

*) Dr. Ehrlich loc. cit. p. 173. — **) Tako zlasti M. Luther in njegova stranka. Glej Ritter's Kirchengeschichte II. S. 185. — Möhler's Symbolik. 3. Aufl. S. 68. — Solida declaratio (Concordienformel) II. §. 21. celó pravi: Antequam homo per Spiritum sanctum illuminatur ... ex sese et propriis naturalibus suis viribus, in rebus spiritualibus nihil inchoare, operare aut cooperari potest: non plusquam lapis, truncus aut limus. — ***) Conc. Trid. sess. VI. c. V. Siquis liberum hominis arbitrium post Adae peccatum amissum et extinctum esse dixerit aut rem esse de solo titulo, imo titulum sine re, ... anathema sit. — †) „Quasi liberi, et non quasi velamen habentes militum libertatem“ (1. Petr. 2, 16.) — ††) „Quasi liberi ... sed sicut servi Dei.“ Ibid.

*) Indijanske perve molitvene bukvice je bil celo v Ljubljani pri g. Blazniku natisniti dal. Vred.

Kar zadeva pa drugo razmero, kaže že ideja države, da ni potreba, da bi ena država le en narod obsegala, tek zgodovine nam pa dela *celó verjetno*, da je ležeče v osnovi previdnosti Božje, da keršanske države ne obsegajo kar enega, ampak več raznih narodov. Kaže namreč zgodovina, da so naj bolj mogočne narodne države pri vsem uporu razpadle in se niso več povzdigniti zamogle in da so razpadle toliko hitreje, bolj sebično in ošabno ko so edino narodnost kakor svojo podlago terdile, in da so časi vedno bolj neugodni postajali za osnovo novih narodnih držav. *) Zato se je že tolikokrat in povsaj pravici ravno *Katoliška Avstrija* posebno delo Božje previdnosti imenovala, katero smemo zares *mikrokosmos* cele Evrope imenovati, ker tako rekoč vse evropejske narodnosti v malem obsega: romansko, nemško, slovanško, tatarsko armensko. Kdo ne vidi naloge od Božje previdnosti ji odločene? Avstrija, v sercu Evrope ležeča, naj bi kakor se sercu spodobi, v ljubezni objemala vse narode, naj bi bila srednjica in pomirjevalka med njimi, naj bi bila sijajni uzor nepristranske pravičnosti. V *Katoliški Avstriji* naj bi se *katoliška ideja* od pobratimstva vseh narodov v Kristusu skazala zmagovajna! Zares visok, krasen in prelep je to namen, dosegla ga pa Avstrija le bode, ako *ostane katoliška* in krepko napreduje v duhu katoliškem, kakor apostol Pavel v listu do Kološanov to idejo pobratimstva v Kristusu popisuje, rekoč: „Nikar ne lagajte drug drugemu; slecite starega človeka z njegovimi deli in oblecite novega, njega, ki se ponovi v spoznanji, po podobi tistega, ki ga je ustvaril; ker ni ne ajda ne juda, ne obrezanega ne neobrezanega, ne barbara ne skita, temuč kjer je vse in v vseh Kristus. Oblecite tedaj kakor izvoljeni Božji, sveti in ljubi, priserčno usmiljenje, dobrotljivost, ponižnost, pohlevnost, poterpežljivost. Prenasajte drug drugega in odpušajte si med seboj, če ima kdo čez koga pritožbo; kakor je Gospod vam odpuštil, tako tudi vi. Pred vsem tem pa imejte ljubezen, ktera je vez popolnosti in mir Kristusov naj veselo gospoduje v vaših srcih, h kateremu ste tudi poklicani v enem telesu.“ (3. 9—15.). Bolj kakor se bližajo vsi avstrijski narodi tej katoliški ideji, bolj se bo bližala Avstrija svoji visoki namembi. Dragi bratje! stotrimo zvesto vsaj mi, kar je naša dolžnost pred Bogom: v vsi ljubezni se katoliške cerkve oklenimo, in v tej ljubezni vse narode avstrijske objemajmo, in ako je častiti govornik v poslednji besedi nam vsem iz serca izklical; „Avstrija! Bog te živi!“ povzdignem in požlahtnim se jaz njegovo misel in izklicem: *Katoliška Avstrija, Bog te širi!* (Konec nast.)

Nekoliko o Bosni in Hercegovini.

Spisal M. Močnik.

(Dalje.)

Stefan, breznačajan človek, je bil bogomil. Leta 1440 postane katoličan. L. 1446 postane zopet bogomil. Vzel je l. 1450 vse iz Bosne pregnane krivoverce v svojo deželo. Njegov izgled zapelje veliko duhovnov in gospode. Ko ga je kralj bosanski s silo hotel spreobniti, je mogel odjenjati, ker so bogomili Turke na pomoč poklicali. Postane pa Stefan vsled tega še prederznejši. Svoje sosede Dobrovničane je nadlegoval tako, da so se ti zoper njega pri papežu, pri keršanskih vladarjih, še celo pri sultanu pritoževali in poslednjič obljubili 10.000 cekinov za njegovo glavo. To ga je preplasiló, spravil se je z Dobrovničani in je živel od-sihmal v miru z njimi. Ko so leta 1463 Turki vdarili v Bosno, ni kar nič pomagal kralju Štefanu Tomaževiču. Ko-

maj pa si podverže sultan Bosno, pošlje oddelek svoje armade pod Omer-pašatom v Hercegovino in Štefan mora plačevati vsako leto 25.000 cekinov davka. Njegova sinova Vladislav in Vlatko sta si delila pri očetovi smrti l. 1466 deželo. Njegov naj mlajši sin se je bil poturčil in imenovali so ga hersek Ahmed-paša. Leta 1483 so prihruli pa Turki v deželo in podvergli si jo do dobrega. Brata sta pobegnula; Vladislav na Ogersko, Vlatko v Dobrovnik. Iz Hercegovine naredili so Turki sandžakat Hersek in so ga združili s Bosno. L. 1832 je sultan Mahmut naredil iz zgornje Bosne vezirlik samostalen, kterega je podelil Ali-aga-tu. In to je dandanašnji vezirlik mostarski ali Hercegovina.

Gospodarstvo Turkov.

Ko so Turki Bosno in Hercegovino posedli, je bežal vsak, kdor je le mogel, posebno iz med katoličanov, v Dobrovnik, Dalmacijo ali na Ogersko. Sultan Mehmet II, kteri se je bal, dežela bi utegnila brez ljudstva ostati, je poklical očeta Angela Zvidović-a, prednika franciskanov, pred pa mu je dal ferman, kterega še dandanašnji v samostanu Fojnecah hranijo. V tem zagotavlja franciskanom varstvo in zavetje, in ljudem, kteri bi v Bosni ostali, versko svobodo. Tudi je podelil sultan več žlahtnim rodom pisma, da smejo svoje zemljiše ohraniti in uživati. Ko pa pozneje pride Kosrev ali Uzrenbeg, sultanov zet, za beglerbega v Bosno, pokliče gospodo pod pretvezo, da hoče pisma, ktere hodo sabo prinesli, poterčiti, verže jih pa v ogenj in prisili vsacega, kteri noče zemljiše zgubiti, k turški veri. Kdor se je branil, so ga posekali. Tisti, kteri niso bili prišli, so ušli smerti in so pobegnili na tuje. Tako je prišlo, da se je vsa slovanska gospoda poturčila in svojo oblast ohranila. Kmetje so ostali od začetka svoji veri zvesti, pozneje pa so prestopile cele vasi in soseske k turški veri, in scasoma se je Bosna poturčila. Le jezik je ostal slovanski.

Deželni poglavarji so bili v prvih časih večji del vojskovodji, kteri so na svojo roko v sosednje dežele hodili ropat in morit. Že leta 1471 je priderl Izak paša do Soče in Iskender paša l. 1478 in 1499 do Drave. Bošnjaki poturčeni so pomagali paša-tom prav radovoljno. Ker so bili hrabri in junški, kakor vsi Jugosloveni, vsi vneti za novo vero, razširjali in podpirali so naj krepkejši turško oblast. Naj večji vojskovodji in državniki pod vlado Sulejmana in Selima, ki so povzdignili otomansko cesarstvo do verhunca njegove slave, so bili Bošnjaki odpadniki. Ko pa je bil minul čas vojske in so vezirji ostajali doma in so vladati hoteli, so bili pa tudi turški Bošnjaki, ki so jim nar huje vkljubovali in turškemu carstvu do današnjega dne nar hujši sitnosti napravljali! Kapetani, kterih je bilo po Bosni 36, so bili po mestih in po svojih okrogih skoraj da samosvojni gospodje.

Da bi bosanska gospoda ob svojo moč prišla, odpravil je sultan l. 1836 dedovavne kapetanstva in namest njih postavil muselime, da so po okrogih (nahijah) vladali.

Od tega časa se sicer bosanska gospoda ni več ustavljalá, pa ubogo rajo so stiskali še huje. Med tem ko sta se gospoda in vezir med sabo prepirala, se je godilo ubogim kristjanom včasih bolje. Sedaj pa je gospoda vso svojo osobnost izlila nad rajo (kristjane), število trinogov se je pomnožilo, ker prišli so še muselimi, kteri niso na družega mislili, kakor da bi tisti denar, ki so ga za svoje službe dali, stoterno zopet nazaj dobili. Turška vlada nakazuje namreč, da bi poslanstva slovansko-turške gospode pravim osmanom v roke prišle; podeluje jim iz tega namena nar bolj mastne službe. Kristjanu pomagati Turka ni nikdar volja. Posamezen Turek, dasiravno je domá blazega serca in nesamopriden, ni nikoli denarja sit, kedar pride za vradnika v podjarmljeno deželo. Večji del vezirji nimajo tudi družega namena, kakor obogateti, in to le zamorejo doseči, če službe in globe v denarjih veliko prinesó,

*) Pripodobi članek: „Nationalität“ v. Moy. Kirch. Lex. VII. S. 477. — **) Glej njegovo besedo v Novicah l. 45 pod naslovom: „O pomenu Avstrije.“ „Speciem pietatis habentes. virtutem autem ejus abnegantes.“ (2. Tim. 3. 5.)

tako kristjana toliko bolj stiskajo, ker poslednjič hoče vendar vsak svoje stroške plačane imeti.

Dosihmal so se večji del le Turki vzdigovali zoper vlado, odsihdob pa vstajajo kristjani zoper Turke, in vlade se ne dotikuje nihče. Če vizirji ljudstvo tlačijo in tudi Turkom ne prizanašajo, se vzdigujejo skupno večji del še Turki poprej, ker so manj navajeni stisk. Tako je bilo l. 1840, ko so bili Turki iz Sarajevga vzdignili se zoper Vedšid-pašata, ki je ljudstvo strašno stiskal. Prebivavci mesta so podali sultanu pismo, v katerem so slovesno terdili, da jih je le sila prignala k vstaji, podpisali so to pismo starašini katoliških duhovnov. Kaj pa pomaga vse to? Ako odide eden oderuh, pride pa drugi. Nar manjši pravica, ktero hoče vlada kristjanom privoliti, razkači Turke stare korenine, da nasprotujejo vladi. To je večer prepir med turško in kersansko vero; prej ali poznej se mora umakniti turčinstvo. Ako hočeš Turka prenaorejati, nehal ti bo Turak biti. V koranu, kateri je dosedaj edini veljavni zakon za vlado v Turčiji, je izgovorjen protest zoper civilizacijo, ktera se na kersanstvo naslanja. Vsaka prenaoredba, ktera bi bila potrebna, da se naredi iz Turčije evropejska država, nasprotuje postavam koranovim, in staroverni vradniki, kateri bi jo imeli izpolnovati, ne bode ubogali nikdar. Ko bi imela tudi Turčija dobre nakane, da bi vlado za kristjane zboljšala, vendar nima potrebne moči, da bi to izpeljala. (Konec nasled.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Prečastiti gospod stolni dekan J. Zl. Pogačar naznanjuje iz Rima, da 4. ali 5. t. m. so imeli imeti zaslišanje pri sv. Očetu in pred 15. grudnom jih ne bo domú. Kar se je godilo 20. listop. v Rimu, pa tudi o svojem popotvanji obétajo v Danici naznanovati. Rim, pravijo, je v vsakem oziru velik; kamor se stopi, se stoji na svetem ali sicer znamenitem kraju. Vsak dan je tu ali tam kaka slovesnost. Roma semper triumphat. Rim neprenehoma zmagoslavjuje. — 30. u. m. so prejeli v prvo poslani denar 2800 fran., en dan poprej pa spis in reke vsih darovcev (akoravno so bili veliko pozneje poslani — Vr.); doposlane istine 165 fr. 2. grudna še niso imeli v rokah. (Denar gre namreč skozi Švico, pisma naravnost skoz Jakin i. t. d.)

Iz Ljubljane. Kakor je sploh navada, je tudi letos Miklavž hodil po Ljubljani in je marsiktereга otrociča, pa tudi dosti odraslenih razveselil. Bistroumne misli, po katerih je svoje dni ubožnim deklicam pomagal, so se mu bile to leto do čudenja ponovile. Slišal je namreč, koliko je med šolaricami uršulinskih učilnic revnih deklic, in kolikrat jim morajo pobožne nune oblečico napravljati in popravljati, da morejo po mrazu v šolo; torej si misli: čakaj, bom tudi jest eno zagodel! Gre torej, podverže v večernem mraku veliko culo dekliskih oblačilic na uršulinski porti: „za revne in pridne šolarice!“ — Bog Ti plačaj stotero, kdor koli si — Miklavž ali Miklavževka! Tako so naročile čč. gospé redovnice zahvalo opraviti, in zanese naj se dobra roka, da bo žéla dosti molitve in hvaležnih zdihljejev za to dobroto. Vošimo pa tudi kaj posnemavcev tacega lepega djanja. —

O tej priliki naj naznanimo posebno veselje, ki sedanje trenutke šumi po vseh uršulinskih samostanih križem-svét. 17. vinotoka, to je, v dan pred sv. Lukežem pridejo sv. Oče Pij IX kar neprevidoma v posebno čislani uršulinski samostan v Rimu, opominjajo pobožne gospé redovnice k zaupanju na Boga in Mater Božjo v sedanjih hudih časih in jim naročijo, da naj pomnožijo svoje molitve in spokorno dela, nato blagoslovijo ne le samo pričujočih, ampak tudi ves uršulinarski red po vsem svetu, rekoč: „Vse Uršulinarice naj bodo blagoslovljene s čezobilnim blagoslovom, ki naj jim pomaga, da bodo delale za

svojo lastno in družih popolnamost. Naj molijo z veliko gorečnostjo za Cerkev in za-me.“

To se je godilo v obednici, kjer so bile gospé ravno pri jedi zbrane. Sv. Oče so v svoji pohlevnosti nekoliko jedi okusili, so tudi samostanske učenke pred-se spustili, naj mlajši, še le petlétno deklico, pri sebi na strani obdržali in ker se je bila dobro odrezala ter lepe križ naredila, so jo asistentinjo svojega sedeža imenovali, ter čez pol ure po sprejetih navadnih poklonih razveseljene gospé zopet zapustili. — To se je iz Rima naznanilo Uršulinaricam v mestu Bloá (Blois) na Francoskem, in od onod naznanuje gosp. Risaodó, častni korar in milošnjik uršulinski, na vse strani. Zavrača pa na veliko moč molitve v svojem pismu, ker pravi, da naj manj 6000 redovnic Uršulinaric in pa še 22.800 družnic bratovšine sv. Angele je zdaj po vsem svetu; ako vse té molijo za svojo lastno popolnost in pa v papežev namen, da gotovo bodo uslišane.

Iz Ljubljane. „Jezičnik“, ali pomenki o slovenskem pisanji g. J. Marn-a, II letnik, je prišel na svitlo v posebnem natisu, pa le samo nekaj malo iztisov in se dobiva pri Gerberji (po 60 kr.). Ker je v kratkem predgovoru njegov značaj zaznamnjan, naj mu privošimo tukaj prostorček; taki-le je:

„Človek, razuma iskaje v vsem svojem djanji in nehanji, isce razuma tudi v pisanji. Hoté si olikati slovensko pisavo, hoče vediti na le, kako naj se piše prav slovenski, temuč zakaj in čemu naj se piše tako in ne drugač. Dokler se pa jezik govori, dotlej se tudi spreminja. Kako naj se spreminja, kako množi in olikuje slovensčina? Prava hčerka staroslovensčine ima prva pravico do premoženja svoje matere; toda vsaka stara, če prav materna, se pomladiti ne more, mervta vselej poziviti ne da. Jemati je tedaj treba iz narodovega govora, kar se ga knjižno skazati da, in potem iz bližnjih narečij slovanskih, z vednim ozirom na staroslovensčino. Narodno naj se mika in razevita slovensčina v duhu slovenskem, po lastnih pravilih, po vevelah lepoglasja in besedne razlage. V ta namen se je lani že oglasil „Jezičnik“ in gre tudi letos po svetu, ker nabral je spet zlato čisto lastnih pomenkov ali razgovorov o slovenskem pisanji med časi porednim učencem in časi neporednim tovaršem. Vendar si je svest, da mu bode brez zamere. Da se resnica prav spozna in dobra reč pospešuje, to mu je mar; sicer pa ne misli, da le njegova je prava — kaj se! Beseda besedo prinese, in kjer je mnogo govorjenja, je malokdaj brez graje; kar pa je govoril, je govoril brez suma — z jezikom brez jeze — Jezičnik!

Iz Slovenskih goric, 26. list. —†— Bogato je obdarila darežljiva Božja roka prelepe hribe in prijetne dolinice v Slovenskih goricah. Kamo le oberne človek zdravo oko, bo naletel čudo vrednih reči. Kraljica, bi rekel, preljubeznjivih slovenskih gričev je pa le vender sv. Ana na Krembergu. Lep kraj okinčan z zalo cerkvico pa še ni vse, če tudi tamkaj dobrih ljudi ni. Ali pri sv. Ani najdeš tudi dobroto sploh med stanovniki, ki so vneti za vsako dobro reč, ne samo v besedi, ampak v djanji. To prica novi šolski hram, ki so ga ravno dozidali. Postavili so si za ljubo mladež, ki je vse upanje boljše slovenske bodočnosti, res velikansko poslopje, da mu enakega ne najdeš daleč. Dali so 9000 gld., vse iz lastnega žepa. Kdo bi jim hvale ne vedil? 21. listop. so napravili anovski g. fajmošter slovesno blagoslovljevanje doveršenega poslopja. Povabili so preč. g. dekana S. T. od sv. Lenarta, več duhovnih sosedov in pa nekaj gospóde iz Cmureka. Ob 10 se je bila vsa šolski mladež svetečno oblečena v cerkvi zbrala in z njo lepo število farmanov. Domači g. farmešter so peli sv. mašo z blagoslovom v pričo g. okrajnega glavarja, dveh družih g. vradnikov, in ostalih duhovnikov. Po cerkvenem opravilu so se podali šolarji v lepi procesiji v novo šolo, ktero so g. dekan po cerkvenih obredih blago-

sloveli. V prostorno šolsko izbo je bila prišla tudi množica odraslega ljudstva. V prijaznem nagovoru so gosp. dekan povedali marsiktero živo resnico, da so se pričujočim v očeh solze lesketale. Razložili so šolarjem, kaj je šola, — da je bučelnjak, šolarji in šolarice so bučelice, ki si nabirajo žlahtne sterdine lepih in potrebnih naukov za častnost in večnost. Naložili so šolski mladeži marljivost v naukih in skerb v obiskovanju šole. — Staršem, da naj noč in dan budijo, in naj ne pozabijo otrok tudi doma dobrega vaditi. Naj ne podirajo s slabim zgledom, kar učenik s težkim trudom v šoli sozida. — Zahvalili so vse farmane za dobro delo, ki so ga na stoletni spomin sebi postavili. G. učiteljem so naložili, naj marljivo zelene mladike mladih šolarjev in šolaric ozlahtnujejo, da dober sad obrodujejo za nebesa. — Zlasti so hvalo naznanili pridnemu preprostemu možu J. K., ki je ves stav umno in skerbno ravnal, če tudi je marsiktero grenko okusil. — Slednjic so še g. poglavarju v imenu cele fare hvalo izrekli, ker je dobro delo z veseljem podpiral. Gledivo je padala besedo za besedo, ogrele so se vse serca do solz. — Farmani sv. Ane! bodi vam hvala, sej ste si jo zaslužili, če tudi je niste iskali. Za svoje otroke in vaših vnukov sine in hčeri ste napravili dober studence, kjer bodo pili potrebne vednosti. Vaš grobni spominček ne bo toliko drage cene, kakor vam bo sola, ki ste si jo postavili. — Bog plati!

V velicah Laščah, 8. grud. A. V. Pervo adventno nedeljo se je poslovil z nami vse skozi ljubljani in spoštovani g. Tom. Kajdiž, ki je od svoje nove maše pa do zdaj — skoz celih šest let — tukaj ko duhovni pomočnik prav veliko dobrega storil; torej je bilo pa tudi vse ginjeno pri slovesu in vse po njem žaluje. Zlasti je prebudil mnogo mlačnih sere iz spanja in jih vnel za večkratno prejetanje ss. sakramentov. Ravno ta dan popoldne smo slišali glasni jok nežne mladosti iz nedeljske šole, kjer se je bil tudi poslovil. Gospod Kajdiž je skerbil tudi sploh za izobraženje ljudstva, vsako nedeljo je v šolski sobi po celo uro bral in razlagal slovenske bukve in časnike vprico mnogih poslušavcev. Bilo je to namesto farne bukvarnice, kakoršno napraviti nikar ne mudite moške, ki ste za to, ker iz nje obilno koristi izhaja prostemu narodu. Za predragim g. Tomazem pa kličemo:

Delaj zdrav, vesel in srečno.
O Tomaž! za paradiz,
kjer plačilo bode večno.
Lepa krona za Tvoj križ!

Spod Kuma 29. listop. „Kaj bom Gospodu povernil za vse, kar mi je dodelil? Kelih zveličanja bom vzel in imé Gospodovo klical. Svojo obljubo bom Gospodu spolnil v prico vsega njegovega ljudstva v veži hiše Gospodove.“

S temi besedami so začeli pridigar preteklo nedeljo lepo in spomina vredno slovesnost. Obhajali so namreč nekdanji — zdaj vpokojeni — šentjurski fajmošter preč. g. Jernej Rejic drugo novo, ali zlato sv. mašo v Račji. Ze dolgo popred, zlasti odkar so se v pokoj podali, so pri marsikteri slabosti in boichnosti rekli: Toliko časa bi še rad živel, da bi Bogu v zahvalo zlato sv. mašo opravil. Trinajsti dan t. m. je 50 let prelekelo, kar so bili mašnik posvečeni in 27. listop. se je njih želja spolnila. Sošlo se je bilo, dasiravno je ves ljubi dan deževalo, veliko ljudstva, da smo komej v cerkev prišli. Duhovnih tovaršev iz Kranjskega in bližnjega Stajarskega je bilo 13. Za duhovnega očeta so bili zlatomašniku vis. čast. leskovski dekan g. Ed. Polak, njih nekdanji sosed in posebni prijatelj; pridigovali so jim pa domači duhovni pastir g. Valdekar. Omenili so v govoru, da je Bog zlatomašnika po posebnem poklicu v duh. stan izvolil. Namenjeni so bili od staršev za kmetiški stan, in ker so še več bratov in sester Jernejevih imeli preživiti, je mogel mali Jernejček od začetka za pastirja, pozneje za blapec služiti, ter je prišel v šolo 17 let star. Tudi v šolah je mogel Jernej v potu svojega obraza kruh jesti, ker

le s tem se je mogel preživiti, da je otroke premožniših staršev posebej podučeval. Večkrat so mi rekli: „Koliko sem že prestal; dostikrat sem do polnoči — celo noč za svoje poučenje prečul in zraven še lačen bil. Pa — dobro je, da človek svoj jarem od mladosti nosi;“ — s tem so se privadili z imetjem varčno gospodariti. Ni šel njih zaslužek v kerčme, temuč zadnje leta šolanja so celo že večim svojih bratov pomagali in jih k dobremu kruhu pripravili. Šli so pred njimi, dasiravno vsi mlajši, razun enega (če se ne motim) že vsi v večnost. — Omenili so dalje g. pridigar v poduk vsmim, da je treba vsmim na smert pripravljenim biti, zlasti pa starim; ker grešiti in za zveličanje duše lenim biti, ni nikomur pripušeno, vendar pa stari nimajo tudi puhlih izgovorov, s katerimi se posvetneži večkrat tolažijo. Kdaj pa hočeš vendar Bogu služiti? Kdaj pa misliš za toliko pregreškov — znabiti veliko hudobij — pokoro storiti? Kako pa se hočeš za toliko duhovnih in telesnih dobrót Bogu zahvaliti? Misliš, da bo za zveličanje zadosti le velike, smertne pregrehe zapustiti, kadar te je že svet zapustil in moč opešala? Tako in enako so pridigar vpraševali. Take vprašanja premisliti in si na to resnobno odgovoriti je pač pri dandanašnji splošnji zanikernosti za večnost vsakemu odraslemu, zlasti tudi bolj postarnemu posebno potrebno. Za izgled je bil postavljen stari Eleazar, kateri se celo hliniti ni hotel in skrivej podanega mesá ni hotel okusiti, da bi koga mlajših ne bil pohujšal, temuč je rajši za Božjo postavo svoje življenje dal.

Ko so po sv. zahvalni daritvi zlatomašnik se množici in znancem zahvalili, se jim prav skerbno v molitev priporočili, in jim, kakor so rekli, iz celega serca po od Kristusa prejeti oblasti še enkrat — znabiti zadnjikrat — slovesno sv. blagoslov podelili, je marsikomu, zlasti njih nekdanjim ovčicam, solzica v oči stopila.

Da so po cerkveni slovesnosti duhovne tovarše, druge gg. znance in nektere svojih žlahtnikov s čednim obedom pogostili, mi je komej treba opomniti; sej je bila vselej njih hiša vsmim odperta in njih gostoljubnost povsod znana. Namesti družih želja za dolgo življenje zlatomašnika, ti ljuba Danica, podam pesmico, ktero jim je šentjurska od njih keršena deklica pri obedu podala v imenu farmanov, katerim so bili zlatomašnik čez 30 let duhovni pastir, ker z željami nekdanjih farmanov so bili in bodo sklenjeni tudi gosti zlatomašnikovi.

Pesem, ki jo je gosp. A. Umek zložil in dal na Dunaju tiskati „k zlati novi maši“ v imenu „hvaležnih šentjurskih farmanov“ je taka-le:

Od jutra beli dan zasije, Zbudi nam serca rajske don. Šentjurska ura glasno bije, Mogočno pravi velki zvon: Ovčice! zlato mašo poje Dans prejšnji ljubljani pastir, Odpriete njemu serca svoje. Zelite mu nebeski mir. —	Let petdeset se je spolnilo, Kar mašnik si Gospodu vdan. In trideset jih je minilo, Ko nas si branil smertnih ran. Ljubezen, trud naj Bog poverne, Hvaležnost v sercih nam gori; Ko večna zarja se odgerne, Naj združimo se s Tabo vsi!
---	--

Pozdravljen bodi, starček mili! Iz serca kličemo na glas, Da vredno bi Te počastili. Ker toljko let si vodil nas. Presladki čuti v nas gorijo, Ko spremljamo Te pred oltar, Hvaležne serca se topijo. Da dal Ti Bog je slavni dar.	Pozdravljen bodi, starček mili! Še enkrat kličemo na glas, Da bi Tvoj velki dan slavili, Preslavni god za Te, za nas. Zelimo vsi Ti pregoreče, Ki bil si in preblag boš nam: Bog daj veselja Ti in sreče V najlepši méri tu in tam!
---	--

Iz Slapa, 30. listop. F. C. — 22. t. m. smo zgubili šolskega učitelja in orglavca g. Jož. Ivančiča, ki ga bo soseska dobro v spominu ohranila. Bil je pravi spolnovavec Riharjevih pevoslavljev in družih skladavcev, slovenskih in latinskih melodij, s kakoršnimi je bil dobro založen in je še drugim orglavcem stregel z njimi in tudi z mnogimi, ki jih je sam za orgle postavljaj. Bog mu drugod obilno povračuj, kar je pri nas storil za Božjo čast in občinstvu v prid.

Iz Gorice, 2. grud. j. Tridesetega listop. smo pri

nas obhajali veseli god svojega ljubljenešega vikšega škofa — preizvišenega in premil. gospoda kneza Andreja. Že pred ta dan se je duhovšina iz bližnjih in daljnih krajev sošla, da bi svojemu višjemu pastirju resnične čutila svojih vdanih sere razodevala.

Zlo je nas goriske duhovne veselilo, da smo med seboj vidili tudi mil. kneza škofa teržaškega, preč. gospoda Jerneja Legata, kateri so svojemu metropolitu in rojaku, našemu vikšemu škofu, prinesli svoje prijazne vošila. Obiskali so pri ti priložnosti svoje duhovne sinove, — gg. bogoslovce teržaške škofije v našem centralnem semenišu, kateri so se očeta svojega zlo oveselili.

Ostali so pri nas do večera, prijazno pogostovani od našega prevzviš. mil. nadškofa. Prav lepo je bilo viditi oba višja pastirja enega zraven družega, rojaka pri rojaku, in slišati njihove tehtne pogovore, in tudi vmesne pomenljive napitnice.

Ako se višji med seboj tako časté in ljubijo, sem si mislil, je to pač lep spodbudljaj, da bodimo tudi mi enakega spoštovanja in resnične vdanosti do višjih, in pri-serčne ljubezni med seboj.

Množica duhovšine, ki je svoje vošila prinesla mil. in preizv. nadškofu, se je o ti priliki poklonila tudi mil. knezu škofu Jerneju.

Lepa in mična je bila veselica, katero je na večer godu napravila Njih prevzvišenosti mladina malega semeniša. Prišli so bili pridni mladenči v nadškofovo stanovanje prepevat lepih pesem, v slovenskem, talijanskem in nemškem jeziku. Nekatere pesmi kakor tudi četeroglasje njim so mladenči sami zložili. Mnogi so prebrisane glave in dobro so izurjeni v raznih vednostih.

Govor, kterega je imel osmošolec Flap, da je izložil Njih prevzvišenosti mladenške vošila, je bil kratek, pa krepk in ginljiv.

Milostni vikš pastir so bili očitno ginjeni v sredi te mladine, ktera se more imenovati cvetje tukajšnje mladeži, in ki se ji iz vsega obnašanja bere nepačenost in serčna vdanost do višjega pastirja in naj večjega dobrotnika. Mil. nadškof so se prijazno z vsimi k ti slovesnosti zbranimi duhovni, kakor tudi z mladino pomenkovali in vse pogostili.

Kadar so pa doneli zivi nazdravi po visocih sobah nadškofovega dvora, se mi je zdelo, da mnoge v duhu tudi zaslišim — ne le iz obojnih okrajev Soče te plati Triglava, ampak tudi iz marsikterih dolin in planjav unkray tega siv-vega snežnika, koder bistra Sava svoje vode razliva, kakor tudi iz primorskih okrajin.

In zakaj bi tudi ne? Sej vsi vsi poznajo Njih blago sere, Njih plemenite dela.

Iz obširnih in cvetličnih slovenskih semeniša, ki so bile na veliki poli natisnjene, naj se saj nekteri snopiči natisnejo. Pesnik spodbuduje med drugim:

Kvisko sinovi
Primorskih krajin!
K slavi Njegovi
Doné naj glasovi
Slednjega, kateri te zmlje je sin.

Gorski verhovi,
Lepota dolin,
Morski bregovi
K časti Njegovi
Dvignite glase iz pers globočin!

Pozdravljajte s v e s e d o današnjega dneva,
Proslavljajte jo, ki nas jasno obseva!

Vse kar je krasnega v celi naravi,
Kar ima lepega vzhod in zatón,
Naj se danes pred Njega postavi,
Naj Mu napravi globoki poklon.
Saj vse, kar tukej stoji, — tuđ' zgine,
Del Njegovih svit pa ne mine.

Vangeljskih sladih duša Mu plovi,
Slutje nebesko živaj sere,
Sladko tekó naj Mu blaženi dnovi,
Milo ko rajske pesmice.
Vse, kar je radosti zemlja rodila,
Vjemu podaj jih, Večni vladar.
Daj, da bi jasno pred nami svitila
Zvezda Njegora vsikdar! —

To pesmi revni don Fam danes poje,
Sprejmite jo, oj Oče Vzvišeni!
O da bi zerli v sere čede svoje,
Besede borne bi opróstili:
Saj vse, kar vnema oginj duše moje,
Vse, kar v sereh bratov plameni,
Vse želje strinjajo se v prosnje vroče:
Se dolgo srečno naj čiti nas Oče!

Iz Gorice 4. grad. 1 Večeraj je bil za Goričane prav vesel dan. Posvečevali so namreč preizvišeni gospod vikš škof na velikem prostoru zraven stolne cerkve štiri nove za imenovano cerkev vlite zvonove. Pred malo tedni se je mestni srejški zbor zedinjen s preč. gosp. fajmoštrom in korarjem Jož: Tuni-em sklenil nove zvonove napraviti za stolno cerkev. Imenovani gosp. korar in mestni župan blagorodni gospod Vizini sta v ta namen denar po mestu nabirala. Mil. knez in nadškof so sami 500 gld. podarili, v malo dneh je bilo neki do 3000 gld. skupaj. Nekaj to dala stolna cerkev, kar bo še primanjkovalo pa mestna de-narnica. Vili je zvonove zvonar iz Vidma in jim dal to le težo: 1. zvon ima 3473 lib. in glas h; 2. 2221 lib. in glas cis; 3. 1503 lib. in glas dis; 4. 1083 lib. in glas f. Naj težjemu je ime Hilarij iz Lacion 2. je Hermogora in Fortunat, 3. Peter in Pavel 4. Jožef. — Danes 3. grad. 1 zvonovi doné iz zvonika, da je veselje jih slišati, in njih glas odmeva po Gorici in nje okolici, da je kaj. — Dozdaj ni bilo nobenega večjega zvona v Gorici, in o sabotah in nedeljah, ko so le samo majhni zvonovi po zvonikih bingali in cingljali, se mi je zdelo kakor da bi bil v kakšni derzini, kjer otroci cvilijo.

Zdaj pa, ko so goriski zvonovi in njih glasovi tudi „bas“ med-se dobili, se mi zdi, kakor da bi bil hišni gospodar med otroke stopil, ktere z gospodarskim svojim glasom vodi in vsi glasbi zvonov neko po-tavnost daje.

Hvala Njih Prevzvišenosti za obilni dar, hvala gosp. Tuni-ju, g. zupanu in vsim dobrotnikom, — hvala Bogu, ki je dal, da se je vse srečno izpeljalo, in nam je se tudi k slovesnemu posvečevanju naj lepši vreme podelil.

Bog daj pa tudi to, da se od tega goriskemu mestu novega soglasja zvonov učimo soglasja svoje volje z Bozjo voljo.

Kaj je kej novega po širokem sretu?

Sploh znana reč je, da katoličanom in katoliški Cerkvi se med takimi, ki se kristjani imenujejo, dostikrat hujski godi, kakor pa med turki in nejeverniki. Kakor hudobni laški freimavrarji delajo s katoliškimi samostani, tako se je tudi Rus nad njimi znosil: 71 moških in tudi nekaj ženskih samostanov je zaterl, češ, ker ni več dosti osebstva v njih. Kako ga hoče dosti biti v tacih okolisinah, kakor so na Poljskem? Ko jih je Rus nekaj poobesil in postrelil, nekaj v Sibirijo gnal, nekaj jih je moglo iz dežele bežati, potlej ni čudo, če jih ni več redno število (več kot 7) po mnogih samostanih. Druzih 39 je pa zaterl, ker pravi, da so se vstaje vdeležili. „Invalid“ piše, da se bo Bozja služba po sekulariziranih samostanih nadaljevala (kako?). njih šole pridejo pod oskerbnijo ljudskih šol (tedaj naj berze v razkolniško oblast). Vsi samostani bodo podverženi veliki cerkveni oblastni (kakšni?). Zveza samostanov s provincijali in generali redov je prepovedana. — Tedaj samosilno tiranje v razkolništvo! — Strahovito nasilstvo je bilo po vsem Poljskem izpeljano od 27. do 28. u. m. ravno o pol-noči. Tedaj po tatinsko! V Varšavi je prišel v vsakega

raznamnjanah samostanov nadpolkovnik z vojašino, je mnihe sklical, jim bral ukaz poglavarjev in jim je napovedal, da o pol petih naj bodo pripravljene za na železnico in na tuje. Izmed 12 ondodnih kloštrov so le trije pušeni, pa kako? S pogojem, da ne smejo novicev sprejemati in tako morajo scasoma izmreti. V drugih deveterih sta le po 2; v nekterih po 3 duhovni ostali, ktere je nadpolkovnik odločil in enega prednika postavil. Vojaki so mnihe na železnico spremili in vsacega s popotnino 150 rubelov — domače poljske sine — iz njih domovine na tujstvo pogнали — Rusi!! „Narod zoper narod vstaja.“ — za katoliško Cerkev pa, kakor vse kaže, nastajajo časi nar hujši poskušnje. Povsod preganjanje, zatiranje z betom, s peresom, z jezikom, z zanikarnim življenjem. „Wahrheitsfreund“ v Cincinnati pripoveduje, kako vdeldujejo tudi ameriški rovarji. V Potosi in Richmondu so ropali katoliške cerkve, vse so pograbili, kar je bilo druzega, tudi sreberne posode, katoliškega duhovna v Potosi je derhal okradla, mu vzela uro, denarje in celo obleko z života. V Richmondu so cerkev oplenili, celo oltarni pert so odnesli in iz njega naredili konjske plahte! Krivoverski anglikani si k takemu zatiranju kat. samostanov sladko šobe ližejo; „Times“ menijo celo, da je čas blizo, ko bo vsim redom odklenkalo. Za freimavrarje bi bila to kaj dobra reč, da bi ložej in hitrejši ljudstvo spaciili, prekucnili rimski sedež in prestole. Ima pa tudi še Nekdo drugi k temu kaj spregovoriti. —

Zastran ameriške vojske pravi novojoški katoliški list: „Toliko je gotovo: Richmonda še nimamo, Mobile še nimamo, Karlstona še nimamo. Pa še nekaj: Davis je južnemu shodu (kongresu) v Richmondu izročil naznanilo, v katerem zaterjuje, da zedinjene (severne) trume to leto niso celo nič napredka storile ter so bile povsod vspešno (od južnih) zavrnjene ali pa prekanjene; pa da jugovci so zopet za šest mesecev oskerbljeni za vojsko, in da se bo 40.000 sužnjev obrnilo za terdnjave in druge dela; vendar pa da še ni čas zato, da bi se zamurcem orožje dalo. Omenjenih 40.000 bo po vojski prostost dobilo. Poslednjič bodo jugovci še naše odsuznjavce (abolicioniste) prehiteli. — Tudi dobro.“

Algirski škof v Afriki je 9. u. m. novo cerkav v Blidah-u posvečeval, in pravil, da o svojem prvem prihodu v Afriko je imel le 55 duhovnov. Čez nekaj let mu je bilo veliko iz le-téh pomerlo in v Evropo povernilo se. Vendar pa šteje sedaj že 300 duhovnov. Pohvalil je o tej priliki domorodno duhovstvo zastran gorečnosti, pokoršine in druzih duhovskih čednost; pričal je tudi, da se domorodno (arabsko) duhovstvo sedanjega vpora v Algerii ni prav nič vdeležilo. —

V Smirni se veliko nezedinjenih Armenov pripravlja v katoliško Cerkev prestopiti in že se glase za nauk pri katoliškem duhovstvu.

Lesniki, jabelka in lesnik^a e.

Unidan je bila neka žena v Hamburgu v preiskovanji, ker so jo na sumu imeli, da je kradla. Preiskovajočemu vradniku pa je živo in sveto zaterdovsala, da je nedolžna. Da bi gosposko še bolj svoje nedolžnosti prepričala pristavi, da naj jo mertvoud zadene in naj otrok, ki ga bo v kratkem porodila, umerje, ako je resnica, česar jo dolže. Oboje se je zgodilo. — Ko jo zavolj pomanjkanja dokazov izpusté, gre v porodnišnico, kjer ji je otrok umerl in je ona sama bila od mertvouda zadeta, da ni mogla govoriti. Tako od roke Božje pravice zadeta, je svojo pregreho spoznala in ukradene reči pokazala. — V Turinu so vradnikom nove Italije 7 milijonov utergali; v Rimu pa so pomočke našli vradnikom zavolj dragine plačo celo zvišati. Ali ni to čudo? — Kaj pomaga jezua? Neki mlekarici na Dunaju se je bil splasil konjič, ko je peljala mleko v mesto, in derjal je mem veliko hiš, da je vse derndralo in šklepetalo. Med dirjanjem žena z vozá skoči in popade za uzdo, pa konj jo dalje vleče delj časa; vendar se ji nič ne zgodi. Neutegoma si konj zaplete noge v sukno, ki se je bila z žene stergala, in obstane. Razdražena méni, da zdaj jo čas se nad konjičem zmaševati in ga začne klestiti. S tem pa se je konj zopet splasil, zbeži in se dá še le vjeti, ko se je bil voz prekucnil in — vse mleko razlilo!

22. u. m. je mašinski ključavničar J. Š. nekemu študentu na Dunaju na Videnu žepni nož v tilnik zasadil in ga na smert ranil. Zakaj? Iz ljubosumnosti zavoljo neke smerkolinke. —

Iz Ljubljane, 9. grud. — Pismo g. misijonarja Bl. Veri-a od 3. t. m. iz Masilije naznanja, kar laški časniki pišejo, da v Piacenci je 10. u. m. za smert bolan človek nanagloma ozdravil, ko se je ranjkemu misijonarju Nikolaju Olivieri-u v priprošnje priporočil. S tem je njegovo bogoljubno djanje naj bolj poterjeno. Prihodnjič bolj natanko. — Mestnjanstvo v Genvi je tirjalo truplo svojega rojaka Olivieri-a domu, in v god neomadežanega spočetja M. D. se je imelo iz Masilije odpeljati.

V. č. g. misijonar Pirc v listu iz Krovinga od 6. listop. naznanjajo, da so dva dni po prejetem našem pismu tudi poslani denar prejeli. Prav mični list prihodnjič.

 Vse tako kaže, da bo Danica tudi leta 1865 izhajala, ako je blagim naročnikom ljubo in drago; ne bodi torej prederzno zupanje, da se bodo naročila vse ponovile, še prejden povabilo pride. Cena stara in pa staro vino; naročnikov pa starih in novih, kolikor listja in trave!!

Darovi za sv. Očeta.

6. listop. Dobra duša za blagoslov, da bi mogla zvesto Bogu služiti 2 tol. po 11 grošev. — Za ohranjenje čistega merca 1 dvajsetico in 2 šestici. — Za odpusanje grehov in srečno smert 1 gld. a. v. — Velika grešnica za sad pokore 1 gld. — Vse v veči Božjo čast! Ud katoliške rokodelske družbe v Ljubljani 1 gld. — Gospa J. M. v dober namen in srečno zadnjo uro 1 gld. — 4 keršnice 60 kr. za srečno zadnjo uro. — Nekaj udov rokodelske družbe za srečno zadnjo uro 73 kr. — Matija Aleš, rokodelce, za blagor na duši in na telesu 2 gld. — 3 osebe za blagoslov in srečno zadnjo uro 1 gld. 15 kr. sr. — 7. listop. „Vloženi zlat pošljem sv. Očetu prosijoča sv. blagoslova na zadnjo uro zabi, staršem, bratu in sestri“: 1 ces. cekin. Marija. — Neka oseba 1 tol. za 1 gl. st. den.: „sv. Očetu, prosim za zdihljej za terdovratne grešnike in za blagoslov za zadnjo uro.“ — Za sv. Očeta: Jak. Bl., Jož. G—r in G. M—lj „za apostoljski blagoslov, da pasemo zvesto sebi zročene ovčice, ter jih pripeljemo k višjemu pastirju J. Kr., čigar namestniku svoj dar zročimo“: 3 tol. po 2 gl., to je, 6 gld. st. d. — L. K....č za srečno zadnjo uro 1 gld. 35 kr. — Devica Franciška P—c 1 gld. v sr. — 8. listop. — Za vse dobro na duši in na telesu neka dekia 1 gld. — Neka keršnica za srečno zadnjo uro 50 kr. — 9. listop. Poprejšnjih zbirk, nekaj po Danici, nekaj po kn. škofjski pisarnici: 72 gld. 20 kr. a. v. in 1 križavec za 2 gld. 12 kr. st. d. — (Dalje prihodnjič.)